

בעקביו, הן שמביאות עליו את הדין, משום שהוא אינו מבחין בהן ואינו חושב אותן לחטא, וממילא לא יבוא להתחרט עליהן ולשוב בתשובה.

17. ליקוטי מהרי"ל במדבר פרשת נשא

זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא [ד, כד]. ונראה לי, בני הגרשוני נקראים הצדיקים היודעים ומכירים את גלות השכינה, על דרך שנאמר (שמואל - א כו, יט) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', ואיאת (כתובות קי ב) כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אל-ה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אל-ה, ופשוטי עם אינם מכירים זאת, אבל הצדיקים יודעים ומכירים את הגרות והגלות השכינה, כי אין באפשרות לעשות את העבודות כמו בארץ ישראל, כי בחוצה לארץ אנו משועבדים תחת השרים, אבל ארץ ישראל אינה תחת שר, כביכול הקדוש ברוך הוא הוא השר, לכך נקראים הצדיקים בני הגרשוני כמובן:

מצוות שאדם דש בעקביו

18. דברים פרשת עקב פרק ז פסוק יב, יב

(יב) וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה וְשָׁמַרְתֶּם וְעִשְׂתֶּם אֹתָם וְשָׁמַרְתֶּם אֶת הַבְּרִית וְאֵת הַחֻסֵּד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:

19. שיחות הרצ"ה דברים עמוד 165

"והיה עקב תשמעון". לגבי "והיה כי תבואו אל הארץ", אומר ה"אור החיים" הקדוש: "והיה - לשון שמחה, ואין שמחה אלא כי תבוא אל הארץ. אולי גם כאן. "והיה עקב תשמעון את המשפטים". הענין הוא שמחת המצוות

20. רש"י דברים פרשת עקב פרק ז פסוק יב

(יב) והיה עקב תשמעון - אם המלות הקלות שאלם לך בעקביו תשמעון:

21. דעת זקנים מבעלי התוספות דברים פרשת עקב פרק ז פסוק יב

(יב) והיה עקב תשמעון. פירש"י מצות שאדם דש בעקביו כלו' מצות קלות וזהו שאמר דוד למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני. אמר דוד ממצות חמורות שבתורה איני ירא שאני קיימתים אבל מצות קלות שאדם דש בעקביו אני מתיירא אולי מפני שהיא קלה בזייתה ולא חששתי לקיימה ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כמצוה חמורה

22. משנת רבי אהרן חלק א עמוד שה

והנה מחובת האדם שהוא צריך לשאוף לגדולות ונצורות בתורה ובשלימות הנפש, להגביה לבו בדרכי ה', ולתבוע עצמו תמיד על כך, וחייב אדם לומר תמיד "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי", אך יחד עם זאת יזהר לבל יסח דעתו מהדברים הנוגעים לחיי היום יום, שהם נראים כקטנים בעיניו ....

23. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש, מאי דכתיב: עון עקבי יסבני? עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה - מסובין לו ליום הדין.

24. אור הצפון חלק ב עומק הבחינה (רבי נתן צבי ב"ר משה פינקל היה מראשי תנועת המוסר. כונה 'הסבא מסלובודקה')

זוהי גם כוונת הכתוב: "הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי" (ירמי' ב), כלומר, שכל המשפט בא על האדם בעיקר על אשר אינו מודה בחטאו, וכל אימת שעוד נשאר בקרבו, בפנים פנימיותו, איזה פגם שהוא, והוא אינו יורד עד תכליתו ואינו מבחין בו, הרי אינו מכיר בחטא זה וכמוהו כאומר "לא חטאתי". ודוק בדברי הכתוב שלא נאמר: "הנני שופט אותך" אלא "הנני נשפט אותך", כלומר שגם הקדוש ברוך הוא, כביכול, נמצא נשפט יחד עם האדם על תקלה זו, בבחינת "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא). כל אימת שישנו באדם איזה חסרון שהוא, אף דק מן הדק, והוא אינו מבחין בו כדי לשרשו, הקדוש ברוך הוא מצטער על כך, כביכול, צער רב ואומר: "קלני מראשי קלני מזרועי" (סנהדרין מו). ומכאן נבין דברי חז"ל על הכתוב: "עון עקבי יסובני" (תהלים מט), כי "עוונות שאדם דש בעקביו בעוה"ז מסובין לו ליום הדין" (ע"ז יח), כי דוקא העבירות הללו שהן דקות וקלות, והאדם לא מרגיש בהן ודש אותן

25. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

תנו רבנן: כשחלה רבי יוסי בן קיסמא, הלך רבי הנינא בן תרדיון לבקריו. אמר לו: הנינא אחי, (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה? שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך! אמר לו: מן השמים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של מעם, ואתה אומר לי מן השמים ירחמו, תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש! אמר לו: רבי, מה אני לחיי העולם הבא? אמר לו: כלום מעשה בא לידך? אמר לו: מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים (שגחמים לסעודת פורים נתחלפו לי וחלקתים לעניים וסכור הייתי שארנקי של צדקה היא ולא נפרעתי מארנקי של צדקה). אמר לו: אם כן, מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי.

26. חדושי אגדות למהר"ל מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

מעות של פורים נתחלפו וכו'. תימא וכי דבר זה יותר גדול ממה שיהיה מקהיל קהילות ברבים והיה מלמד תורה ברבים. ונראה לומר

27. מדרש תנחומא (בבב) פרשת עקב סימן ב

בשמרם עקב רב (שם/תהלים י"ט), לפיכך מה רב טובך וגוי' (שם/תהלים/ לא כ), זה שכרך על המצות קלות.

28. שפת אמת דברים פרשת עקב שנה תרלג

ברש"י מצות קלות שאדם דש כו' ובמד' תנחומא בשמרם עקב רב מה רב טובך כו' והטעם כי מצות קלות אין האדם עושה עבור השכר רק לעשות רצון הש"י ולזאת אף כי וודאי הכל במדה ויש שכר יותר על מצוה חמורה. מ"מ הקדוש ברוך הוא צופן שכר טוב ליראיו היינו המקיימים מצותיו עבור יראתו לא עבור השכר.

29. דברים פרשת עקב פרק ז פסוק יב, יב

(יב) וְעִשְׂתֶּם יִשְׂרָאֵל מִה' אֱלֹהֵיךָ עֲשֵׂאֵל מִעֲמֶךָ כִּי אִם לִירָאָה אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלִעֲבֹד אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ:

30. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד ב

ואמר רבי הנינא: הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים, שנאמר: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה. אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי הנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית נגזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר: יראת ה' היא אוצרו! - אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא.

31. עבודת אברהם חלק ב עמוד שלו

וידועה קושיית העולם אם אומנם לגבי משה מילתא זוטרתא, מכל מקום הרי באו דבריו לישראל ולמה יאמר כן לה, ואם תאמר משה במידת ענוותנותו חשב כן על ישראל כי מעלתם דומה לשלו ולפי מחשבתו דיבר להם, זה לא יתכן כלל שאם כן נמצאת אומר ח"ו שדברי משה בטעות נאמרו לפי מה שדימה במחשבתו להיות ולא עלינו כוונתו ....

32. משנה מסכת אבות פרק ב משנה א

רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרך של מצות

שהקב"ה ברא את העולם כדי להיטיב משום כך, דווקא במקום גדולתו אתה מוצא את ענוותנותו.

גם בזוגיות אנו פוגשים את היסוד הזה. כאשר יש בעל שמתעסק רק עם הדברים הגדולים, יודע להפתיע ביומולדת, ביום נישואין, יודע להכין נופש מדהים וכדו', אבל בחיי היומיום היחס לא מפרגן, העזרה כמעט ולא קיימת וכדו' זה מאד מעיק ומבטא חוסר אהבה.

גם בחינוך יסוד זה חשוב מאד, כאשר תלמיד לא מגיע לבית הספר והמורה מתקשר, לא כי המנהל ביקש אלא משום שבאמת איכפת לו, התלמיד מרגיש את היחס הלבבי והקשר בינו לבין המורה ילך ויתהדק.

להתפלל על דברים קטנים

5-8 – בפרשתנו נאמר "והיה אם שמוע ... לאהבה את ה' אלוקיכם ולעובדו בכל לבבכם", ובגמרא שאלו "איזו היא עבודה שבלב? והשיבו - תפילה. אם כך תמוה מדוע התורה בוחרת בביטוי "עבודה" כדי להורות על התפילה? המהר"ל מסביר שכשם שכדי לחיות בעולם הזה חייב האדם לעבוד לפרנסתו נמצא שהאדם תלוי בפרנסתו, כך על האדם לדעת שהוא תלוי בבורא יתברך שמו- "שכל הנמצאים צריכים אליו ותלויים בו יתברך עד שהכל אל השם יתברך". להרבה אנשים יש התלבטות האם "להטריד" את ריבונו של עולם ברצונות קטנים, או לשמור את הזכות דווקא לדברים גדולים. אחד הגדולים שדיבר רבות על החשיבות לבקש על דברים קטנים היה ר' נחמן ובשיחות הר"ן מובאים הדברים הבאים: אף על פי שה' יתברך נותן לו בגדים ופרנסה והצטרפות חיותו, כל חיותו היא רק כמו בהמה שגם לה ה' יתברך נותן לה לחמה. כי מאחר שאין הוא מושך את חיותו על ידי תפילה להשם יתברך, על כן כל חיותו היא כמו חיות בהמה ממש, כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרפותו מהשם יתברך על ידי תפילה ותחנונים דייקא."

כאשר אדם לא מתפלל על דברים קטנים הוא כביכול אומר שחיינו תלויים בבורא רק בדברים הגדולים ולא בדברים הקטנים, הפנייה לריבונו של עולם על כל צורך קטן כגדול מרגילה אותנו להבין שחיינו תלויים באופן מוחלט בריבונו של עולם. כאשר אנו פונים אל ה' יתברך על דברים קטנים אנו לא מפחיתים מערכו של הבורא, אלא להפך אנו מגלים את כבודו יתברך. אם נתבונן בעומק נראה שבדרך"כ חוסר תפילה על דברים קטנים נובע מתחושה שעם הדברים הקטנים אנו מסתדרים לבד ורק כאשר יש דברים גדולים שהם מעל לכוחותינו פתאום אנחנו מתעוררים. זו טעות יסודית!!! חיינו תלויים באופן מוחלט בריבונו של עולם ודבר זה בא לידי ביטוי דוקא כשאנו מתפללים על הדברים הקטנים שהרי במקום גדולתו שם אתה מוצא את ענוותנותו. על ידי התפילה על הדברים הקטנים אנו מלמדים את עצמנו שריבונו של עולם מגיע עד לדברים הכי קטנים!!

סיכום

1-4 – בפרשתנו אנו נפגשים בשני פסוקים סמוכים המתארים את גדולתו ופועלו של הבורא יתברך שמו. אלא ששני הפסוקים מתארים כביכול שני צדדים ניגודיים. מצד אחד נאמר "כי ה' אלוקיכם הוא אלוקי האלקים ואדני האדנים הא-ל הגדול הגיבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", פסוק זה מבטא את גדולתו של הבורא ואת מעלתו הנשגבה והמרוממת שאנו כלל לא יכולים להשיג בשכלנו. ומאידך מהפסוק שלאחר מכן אנו לומדים עד כמה הקב"ה מתעסק כביכול בדברים קטנים – "עשה משפט יתום ואלמנה ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה". רש"י מסביר שאין כאן שני צדדים וגם הפסוק השני מלמד על גבורתו של הקב"ה - "עושה משפט יתום ואלמנה - הרי גבורה, ואצל גבורתו אתה מוצא ענוותנותו. כדי להבין את דבריו של רש"י עלינו לעיין במקור לדבריו. בגמרא מגילה אמר רבי יוחנן - "כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה אתה מוצא ענוותנותו". ר' יוחנן אומר שדבר זה כתוב בתורה, בנביאים ובכתובים וכמקור לתורה מביא ר' יוחנן את שני הפסוקים שלנו, מצד אחד נאמר "כי ה' אלוקיכם הוא אלוקי האלקים ואדני האדונים ומיד לאחר מכן נאמר "עושה משפט יתום ואלמנה". המהר"ל מסביר שאין כוונת חז"ל לומר שלקב"ה יש שני צדדים גם גדולה וגם ענווה, אלא שענוותנותו היא היא גדולתו!! – "רוממות ה' יתברך כאשר הוא מצורף אל השפלים ולכן בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו", כלומר שגדולתו באה לידי ביטוי בענוותנותו!! דברי ר' יוחנן באים להוציא מדעתם הכוזבת של הפילוסופים כמובא בספר הכוזרי - "אין אצל הבורא לא רצון ולא שנאה כי הוא נעלה מכל החפצים ומכל הכוונות והוא אינו יודע אותך", כלומר, לדעת הפילוסופים הבורא כל כך גדול ונעלה שאין הוא מתעסק בזוטות כמו העולם שלנו. מתוך השקפה זו ברור למה הפילוסופים ראו את עצמם כנבדלים משאר העם, משום שבתפיסה שלהם לא יתכן שאדם במדרגה נעלה יהיה קשור לאדם במדרגה שפלה.

מדרכיו של הקב"ה מבינים אנו שהשקפת היהדות היא הפך הפילוסופים, גדולתו האמיתית של האדם לא באה לידי ביטוי בצירוף שלו לאנשים בעלי מעלה אלא דווקא ביחס שלו ובמעשים שלו כלפי אנשים שאינם בעלי מעלה. מנכ"ל חברה שכל בוקר מחפש את העובד ניקיון כדי לומר לו בחיך בוקר טוב ותודה רבה הוא מנכ"ל שלומד מדרכיו של הקב"ה. לפעמים יש מצבים שאנחנו המבוגרים מתייחסים לילדים באופן שונה ממה שאנחנו מתייחסים לאנשים מבוגרים. לילד יהיה הרבה יותר קל לסרב מאשר למבוגר. הרבה יותר קל להתעלם מילד ולא לומר בוקר טוב מאשר למבוגר מדוע? משום שפעמים רבות היחס הנעים לא בא מחמת שאנחנו נחמדים כלפי הזולת אלא מחמת שאנו דואגים לכך שהשם שלנו לא ייפגע וכיון שילדים לא מהווים איום, משום כך אנו מרשים לעצמנו לומר ולעשות מה שבא לנו מבלי להתחשב בחוסר נעימות שתיווצר, מה שאין כן ביחס למבוגרים, כיון שאיכפת לנו מה חושבים עלינו, אנו משתדלים להתייחס בצורה יפה ונעימה כדי ששמנו לא ייפגע, כמובן שגם בתוך עולם המבוגרים החלוקה תהיה מאד ברורה, ואינו דומה יחס למבוגר בעל מעמד בחברה למבוגר שאינו בעל מעמד בחברה. נמצא שהתבצרותו של בעל מעלה בתוך מעלתו הגבוהה באה מתוך אנוכיות נוראית, ולהפך, כאשר אדם בעל מעלה אינו מתבצר במעלתו ובא במגע עם אנשים בעלי מעלה פחותה, דבר זה מעיד על הרצון להיטיב ולהשפיע טוב על הנבראים. כיון

"ארץ אשר ... עיני ה' אלוקיך בה"

14-16 – על האדם לדעת שלא רק רמת הבטחון בה קובעת את רמת ההשגחה, אלא גם המקום גורם. בפרשתנו נאמר: ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". ובמדרש מובא: "א"ל הקדוש ברוך הוא למשה הן הארץ חביבה עלי וישראל חביבין עלי אמר הקדוש ברוך הוא אני אכניס את ישראל שהן חביבין עלי לארץ שחביבה עלי. ומה המשמעות שהארץ חביבה? זאת אנו מוצאים בפסוקים שלפני כן: "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא ... אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים". והקשה הריקאנטי שלכאורה יוצא שהכתוב מדבר בגנותה של ארץ ישראל? אלא שהענין הוא "כי ארץ ישראל אינה תחת ממשלת סיבות אחרות רק תחת השם הנכבד יתעלה, וזהו למטר השמים שרמז לשמים העליונים ... אמנם שאר ארצות שוותות מתמציתה, וזהו "והשקית ברגלך" כי אין השגחת השם יתעלה בהם. ארץ ישראל היא הבית של ה' יתברך!! כל מי שנמצא בארץ זוכה לקרבת אלוקים שאין בחו"ל וכמאמר חז"ל "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו אלוה ומשמעות הדבר שאם יש אדם בארץ, גם אם הוא אינו המליך את ה' עליו אפילו הכי דומה כמי שיש לו אלוה, ולהפך אם יש יהודי בחו"ל שקיבל את מלכות ה' עליו אפילו הכי יש פגם בעצם היותו בחו"ל ודומה כמי שאין לו אלוה. וכמו שכותב המהרי"ל שהצדיקים יודעים ומכירים את הגרות וגלות השכינה, כי אין באפשרות לעשות את העבודות כמו בארץ ישראל כי בחו"ל אנו משועבדים תחת השרים אבל ארץ ישראל אינה תחת שר.

מצוות שאדם דש בעקביו

18-22 – פרשתנו פותחת במילים "והיה עקב תשמעון". הרב צבי יהודה מדייק ממה שאמר האו"ח הקדוש גבי "והיה כי תבואו אל הארץ" שאין והיה אלא לשון שמחה ואין שמחה אלא כי תבואו אל הארץ והוא הדין לכאן שאין שמחה אלא בקיום המצוות. על איזה מצוות מדובר? רש"י מביא את דברי חז"ל שכוונת הפסוק למצוות הקלות שאדם דש בעקביו ו'בדעת זקנים' מביא את המדרש על דוד האומר שאינו ירא ממצות חמורות שבתורה אלא דווקא ממצוות קלות שאדם דש בעקביו ושדווקא שם קיים החשש שמא מחמת קלותם ביזה ולא חשש לקיימם. ומדברים אלו מסיק ר' אהרן קוטלר שחובת האדם מצד אחד לשאוף גבוה מעל גבוה אבל יחד עם זאת יש ליזהר לא להסיח את הדעת מדברים הנוגעים לחיי היום יום על אף שהם נראים בעינינו קטנים. וכאן עלינו לעצור ולשאול מדוע יש חשיבות כה רבה למצוות שאדם דש בעקביו, הרי מצד האמת באמת אין להשוות בין מצווה קלה למצווה חמורה?

9-11 – בגמרא ברכות נחלקו רב ורבי יוחנן. רב אמר שכל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ור' יוחנן אמר שכל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה. להלכה פסק השו"ע כשתי הדעות - "כל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות, אינה ברכה". בפירוש חידושי הגאונים על העין יעקב כתב "כי העיקר אשר הצלחת האדם וטובו תלוי עליו כשיהיה לו ציור ואמונה קבועה שכל הצלחות כולם הגדולות והקטנות הכל ממנו יתברך ומשום כך תיקנו חז"ל ברכות הנהנין על כל דבר ודבר, אפילו על הדבר הקטן ביותר, לא מפני שה' יתברך זקוק לברכתנו אלא כדי שאנחנו הברואים נבין ונדע שהכל ממנו יתברך, לכן כל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה כאלו מעל! הזכרת שם ומלכות בכל ברכה באה להדגיש לנו שדווקא מחמת שה' הוא מלך מלכי המלכים, דוקא מתוך גדולתו הוא דואג לצרכים הכי קטנים של הברואים.

ככל שאדם מרגיש תלוי יותר כך הוא מושגח יותר

12-13 – מעניין להתבונן בשיטת הרמב"ם על השגחת הבורא על העולם. הרמב"ם מזכיר את שיטת אריסטו (שיטת הפילוסופים) שהבורא כלל לא מתעסק עם העולם שלנו, הרמב"ם חולק על אריסטו אך לא לגמרי, הרמב"ם מחלק בין האדם לבין שאר הנבראים. האדם אכן מושגח, אך בנוגע לשאר בע"ח והצומח הרמב"ם משווה דעתו עם אריסטו וכותב: "אבל שאר בעלי חיים וכל שכן הצמחים וזולתם, דעתי בהן דעת אריסטו", לא אאמין כלל שזה העלה נפל בהשגחה בו, ולא שזה העכביש טרף זה הזבוב בגזרה מאת השם". מוסיף הרמב"ם ומבאר שאין כוונתו לומר שיש דברים שהם נעלמים מאת הבורא, אלא שהשגחתו יתברך נמשכת אחר השכל וככל שהאדם ישיג יותר בשכל כך יהיה עליו יותר השגחה ועל כך נאמר "רגלי חסדיו ישמור ורשעים בחושך ידמו", כלומר שהחסידים כיון שהם כל הזמן עוסקים ב"השכל וידוע אותי", ההשגחה עליהם מרובה מאד לעומת הרשעים שאינם משכילים, הבורא משאיר אותם בהשגחה טבעית כלומר בדרך המקרה.

דברי הרמב"ם צריכים ביאור. מצד אחד הרמב"ם כותב שהוא מסכים עם אריסטו במין הבע"ח ובמין הצומח ומאידך הרמב"ם מדגיש שאין דבר נעלם מהבורא (הפילוסופים טוענים שאין שום קשר בין הבורא לבין העולם). מצד אחד הרמב"ם כותב שהבורא משגיח על המין האנושי ומאידך כותב הרמב"ם שההשגחה היא דוקא על החסידים, אבל הרשעים מונהגים בדרך המקרה. דווקא מתוך הקושיות הללו אנו מבינים שהמרחק בין הרמב"ם לשאר הפרשנים אינו רחוק כל כך. הכלל של הרמב"ם הוא שוודאי הבורא יתברך שמו מכיר ויודע מה קורה בעולם עד הפרט האחרון, אך עם כל זאת הבורא הנהיג בעולמו שתי הנהגות. הנהגה טבעית והנהגה השגחתית. להנהגה השגחתית זוכה רק מי שחפץ בה, משום כך ברור שכאשר אדם יתפלל אפילו על דברים קטנים הוא ודאי יזכה שהבורא ישמע אותו וודאי שלתפילתו תהיה השפעה שהרי בפנייתו לבורא הוא מראה שהוא חפץ בהשגחת הבורא עליו. יוצא לנו מכאן שאם יבוא אדם ויאמר בדברים גדולים אני פונה לבורא, אך בדברים קטנים לא, התוצאה תהיה שבדברים הגדולים הוא יושגח, ובדברים הקטנים הוא יהיה תחת השגחה טבעית. משום כך לאחר שהרמב"ם כתב שהקב"ה משגיח על המין האנושי הוסיף וכתב שאעפ"כ יש הבדל בין החסידים לבין הרשעים משום שכל השאלה כמה האדם רוצה את השגחת הבורא עליו וכמה הוא מעדיף להיות תחת ההשגחה הטבעית.

עמד בניסיון על אחת כמה וכמה אנחנו שאיננו גדולים כמשה, שצריכים אנו לעמוד בניסיון... ובדרך זו ניתן להבין את דברי רבי "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכר של מצות", שהרי יתכן שאדם יעשה מצוות גדולות, אבל הם לא ינבעו מתוך יראת שמים ודווקא המצוות הקטנות יעידו על היראת שמים שבו ועל כך יקבל שכר גדול יותר.

חברים יקרים!!

גדולתו של הבורא יתברך שמו מתגלה דווקא בכך שהוא מתייחס לאנשים שאינם בעלי מעלה ומתוך כך למדים אנו על עצמנו שכל מקום שנגיע לגדולה, הכי חשוב שלא נשכח את האנשים "הקטנים" ואת המעשים "הקטנים". היחס לדברים שפלים מלמד על כך שהגענו לגדולה כדי להיטיב ולא משום שאנו מחפשים את טובת עצמנו. פרשת עקב פותחת בלשון "והיה", לשון שמחה משום שכאשר אדם שם דגש על המצוות שהוא דש בעקביו יש ראייה לכך שהוא ממליך על עצמו את הבורא. פעמים נראה לנו שמצוות "קטנות" הם אינם משמעותיות והשכר עליהם נמוך ומשום כך אנו מתעלמים מהם. מחשבה זו נובעת מרווחים פרטיים, אך כשאדם שם לו למטרה לעבוד את ה', עבודתו תתגלה דווקא בדקדוק על הדברים קטנים, משום שהוא יודע שהקב"ה מתגלה גם במקומות אלו.

שבת שלום ומבורך!!

23-24 - ניתן לומר שני תירוצים. בגמרא עבודה זרה מבואר שכשם שלמצוות עשה שאדם דש בעקביו יש חשיבות כך גם לעונות שאדם דש בעקביו יש חשיבות שלילית וכמאמר ר' שמעון בן לקיש "עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה - מסובין לו ליום הדין". מדוע? בעל 'האור הצפון' מביא את הנאמר בירמיהו "הנני נשפט אותך על אמריך לא חטאתי" כלומר, שכל המשפט בא על האדם בעיקר על אשר אינו מודה בחטאו. כל אימת שישנו באדם איזה חסרון שהוא, אף דק מן הדק, והוא אינו מבחין בו כדי לשרשו, הקדוש ברוך הוא מצטער על כך, כביכול, צער רב ואומר: "קלני מראשי קלני מזרועי" (סנהדרין מו). ומכאן נבין דברי חז"ל: "עוונות שאדם דש בעקביו בעוה"ז מסובין לו ליום הדין" (ע"ז יח), כי דוקא העבירות הללו שהן דקות וקלות, והאדם לא מרגיש בהן ודש אותן בעקביו, הן שמביאות עליו את הדין, משום שהוא אינו מבחין בהן ואינו חושב אותן לחטא, וממילא לא יבוא להתחרט עליהן ולשוב בתשובה.

25-28 - תשובה נוספת שמתקשרת למהלך שלנו יכולים אנו למצוא בסיפור הידוע על המפגש בין ר' יוסי בן קיסמא לר' חנינא בן תרדיון. לאחר שר' יוסי בן קיסמא מוכיח את ר' חנינא על כך שהוא מקהיל קהילות ומלמד תורה ברבים, שואל ר' חנינא את ר' יוסי "מה אני לחיי העולם הבא?" משיב לו ר' יוסי בשאלה "כלום בא מעשה לידך?" ר' חנינא השיב "נתחלפו לי מעות של פורים במעות של צדקה וחלקתים לעניים", כלומר שלר' חנינא היו מעות לסעודת פורים, אלא שהמעות האלו התערבבו עם מעות של צדקה ור' חנינא לא ידע להבדיל ביניהם ומחמת הספק נתן את כל המעות לצדקה. שמע ר' יוסי בן קיסמא ואמר "אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי". שואל המהר"ל וכי מעשה זה של מעות פורים גדול יותר ממה שהיה מקהיל קהילות ברבים והיה מלמד תורה ברבים? עלפי דרכנו ניתן לתרץ שהקהלת קהילות ברבים הוא מעשה גדול, אבל כאשר אדם עושה רק דברים גדולים ומזלזל בדברים הקטנים זה סימן של חוסר יראת שמים. כדי לדעת אם לר' חנינא יש חלק לעולם הבא לא מספיק לבחון רק את מעשיו הגדולים אלא גם ואולי בעיקר את מעשיו הקטנים, המעשים שאף אחד לא רואה מלבד ה' יתברך, משום שכאשר אדם שם דגש על מעשים קטנים זה מלמד שהוא באמת ירא אלוקים, היחס לדברים קטנים מלמד על קשר עמוק בין האדם לבוראו. במדרש מובא על הפסוק "והיה עקב תשמעון" - בשמרם עקב רב - לפיכך מה רב טובך - זה שכרך על המצוות הקלות ומבאר ה'שפת אמת' שמצוות קלות אין אדם עושה עבור השכר אלא רק לעשות רצון ה' יתברך ומסיים השפ"א וכותב שעל אף שוודאי יש יותר שכר על מצווה חמורה, מ"מ הקב"ה צופן שכר טוב ליראי ה' היינו המקיימים מצותיו עבור יראתו לא עבור השכר.

29-31 - על פי היסוד שלמדנו ניתן להבין גמרא נוספת. בפרשתנו נאמר "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך...." ובגמרא שאלו וכי יראת שמים זה דבר קטן, עד שמשה אומר זאת בלשון "מה ה' אלוקיך שואל מעמך...?! ותירצו בשביל משה זה אכן דבר קטן. והשאלה ידועה, הרי משה עומד ודורש את הדברים לעיני כל ישראל ומה מועיל שגבי משה זה דבר קטן, הרי בשביל ישראל זה דבר גדול? אלא שעל פי דרכנו, שיראת שמים נמדדת דוקא בדברים הקטנים, ניתן לומר שככל שאדם עולה לגדולה החשש שמא הוא לא ישים לב לדברים קטנים הולך וגדל. משה היה האדם הגדול ביותר בישראל, והפיתוי שלו להתעסק רק בדברים גדולים היה גדול בהרבה מכל איש אחר בישראל ואם משה

